
Stát smrdí od hlavy

Stát smrdí od hlavy

1.2.2012 A2 Strana 3 Knihy, autor: Martin Škabraha

Václav Klaus je „velmi pobouřen tím, co si akademický svět v tuto chvíli dovoluje“. Podpořil tak svého oblíbeného ministra, jakož i vládní vysokoškolskou reformu. Zatímco dobrý katolík Dobeš si pozval rektora známého kališnického hnízda k „podání vysvětlení“ (napoleonský komplex má ve Věcech veřejných vůbec slušné zastoupení), renomovaný klimatolog a obávaný cestovatel nepotřebuje pohovory s nevychovanými vychovateli, neboť má jasno: „O tom, že se naše vysoké školství nenachází v dobrém stavu, že neprodukuje ani kvalitní vzdělávání, ani vědu, se nemusíme přesvědčovat. Každý ví, že školy usilují primárně o extenzi počtu studentů a o extenzi vědeckých a pedagogických titulů u svých učitelů, o tom si štěbetají vrabci na střeše, neboli: reforma je nezbytná.“ A Kartágo musí být zničeno!

Že probíhající spor daleko přesahuje problematiku vysokých škol, dokládají následující prezidentova slova: „Nemohou bojovat proti školnému a současně chtít maximální akademickou svobodu a plné rozhodování o vysokých školách. (...) Pokud by šlo o soukromé školy, kde si studenti platí plné školné, pak ať mají akademici právo rozhodovat, jak uznají za vhodné. Ale to, co předvádějí dnes, je falešná hra na akademickou svobodu. Pohybujeme se ve světě veřejného školství, které platí stát, respektive daňoví poplatníci, a proto také stát musí mít právo, aby o něm rozhodoval či spolurozhodoval.“

Pomiňme fakt, že Klaus akademikům demagogicky podsouvá záměr zcela vyloučit stát z určování pravidel vysokoškolského studia. Podstatné jsou dva jiné body. Prvním je vazba mezi rozhodováním a financováním. Klaus vyvozuje, že právo rozhodovat je odvozeno z práva vlastnického: rozhodovat má prostě ten, komu patří investovaný kapitál. Současně ale v případě státu nechápe tento princip tak, že by o věcech veřejných měli mít právo (spolu)rozhodovat „daňoví poplatníci“, ovšem vyjma výběru zastupitelů v zákonodárných sborech. Ač jsou „investory“ občané, určovat chod vysokých škol mají státní úředníci.

Prezident jako by zřetel ze zřetele, že existuje zásadní rozdíl mezi – na jedné straně – státem v úzkém slova smyslu a – na straně druhé – tím, co je veřejné a o co má stát toliko pečovat jakožto správce společného vlastnictví občanské společnosti. Vysoké školy nejsou jakousi divizí státní správy, jsou spíše něčím jako veřejnoprávní televize nebo vědecko-výzkumné instituce. Jejich přínos pro společnost je bytostně svázán právě s tím, že jsou co do rozhodování značně autonomní, a stát se má o tyto instituce starat právě takovým způsobem, aby jejich autonomie a veřejný charakter zůstaly zachovány.

Jistěže mají vysoké školy problémy. Mezi ně patří i to, že nedostatek financí kompenzují nabíráním nesmyslného množství studujících. Jejich „odučení“ pak vyčerpává akademiky natolik, že nezbývá mnoho energie na systematické bádání. Což mnohé z nich trápí ne proto, že nenasbírají dostatek neblaze proslulých bodů, ale jednoduše proto, že bádát chtějí, mají totiž své obory opravdu rádi, bez ohledu na to, jak moc jsou „užitečné“. O výsledky své práce by pak rádi obohatili své studenty a studentky – kdyby jich ovšem nebylo množství, které příslovečný „individuální přístup“ prostě vylučuje.

Tyto problémy, vyvěrající z ideologie vzdělanostní společnosti, jež má zakrýt sociální nerovnost tím, že každého jednotlivce otituluje a učiní „konkurenceschopným“, jsou však využity jako záminky k inženýrskému budování nového člověka a nové společnosti. Ta je často spojována s „volným trhem“, do nějž nezasahuje stát. Jak ale vidíme na Klausových slovech, prostor pro „neviditelnou ruku trhu“ musí nejprve vymést velmi viditelná ruka státu. Hlavní překážkou je právě veřejná sféra, placená mandatorně z peněz všech, a zároveň se těšící značné nezávislosti na požadavcích trhu i státu. Bez této sféry, vychovávající množství potenciálních „potížistů“, však demokracie nemůže existovat.

Stávající spor není sporem z každodenní politiky, a nepatří tedy jenom do parlamentu. V naší zemi probíhá pod kuratelou Hradu snaha o změnu režimu směrem k měkčí formě „řízené demokracie“. Zrušení sociálních jistot má obyvatelstvo zcela vydat imperativům kapitálu a pak je přichýlit k útěšným symbolům národní suverenity a k tradičním hodnotám. To si přirozeně žádá respekt k tradičním autoritám a „podávání vysvětlení“ od těch, kdo „podněcují nepokoje“. Heslo „Reformy jsou nezbytné!“ znamená v tomto kontextu především kategorický požadavek souhlasu s vrchnostenskými plánovalci a připravenost k sebe -přestavbě. Námitky, že reformy obsahují věcné chyby, jsou proto politováníhodným nepochopením situace.

Foto popis|

O autorovi| martin škabraha, Autor je filosof.